

En oprørers danmarkshistorie

Onsdag, 05. maj, 2010, 09:56:55

Anton Nielsens to bind bør stå i alle progressives hjem. Bedre indsigt i classesamfundets mekanismer og historie findes ikke. Dertil kommer livsbeskrivelser så gribende og smukke, at de er uden for kategori.

En oprørers danmarkshistorie

Som bølger af hav er titlen på et digt af Otto Gelsted, der i sin tid stod at læse på mindetavlen i Land og Folks hus over de kommunister, som faldt for Danmarks frihed. Nu er det også kommunisten Anton Nielsens indsigtfulde og gribende beretning om menneskeskæbner i Danmark igennem cirka 200 år.

Bind et rummer, foruden Antons egne erindringer fra ungdommen, dele af moderen Agnes Seligmanns fantastiske men aldrig offentliggjorte slægtshistorie *Mit livs erindringer*, ligesom der er vidunderligt beskrevet erindringsstof af og om hans far, den kendte og legendariske kommunist Martin Nielsen. Noget er kendt fra Folkets Jul og faderens tre erindringsbøger *Fængselsdage* og *fangenætter*, *Rapport fra Stutthof* og *Undervejs mod livet*, medens andet er spændende nyt.

Bøgerne er på den ene side fæstebondens, taterens, sigøjnerens, jødens, kulsvierens, husmandens, landarbejderens og arbejderens historie, og hele vejen igennem en blanding af nære beretninger, personlige vidnesbyrd, beskrevet eller bevidnet af de mennesker, der selv var til stede.

På den anden side er de en ideologisk betragtning af samfundet, i Danmark som internationalt, set med den revolutionære agitators briller, hvor den russiske

revolution er ledestjernen. En stjerne som funkede men aftog i styrke for helt at blive udslukt, uden at forfatteren mister gejsten eller kampviljen.

Arbejdets folk

Det starter i den tyske by Altona nær Hamburg i 1804, da brødrene Jonas og Isak vælger en fremtid uden for Altonas jødiske miljø.

Jonas ender i Danmark, og historien om Antons rødder begynder. Det er en gribende og dramatisk historie med fattigdom, krige og Pariserkommunen. Omkring 1860 drager Jonas' søn til København, hvor familien slår sig ned.

Antons mor, Agnes, fødes i 1904, og hendes erindringer er en bog i bogen, der omhandler alt lige fra hendes barndom, jødeforfølgelserne og fremmedhadet ala i dag, til hendes indmeldelse i DKP i 1924, hendes arbejde på Arbejderbladet som kontordame, ekspeditrice og bud.

Foruden at være blæksprutte, fik hun tid til at dyrke Martin Nielsen, »der havde hovedpinen med at skaffe penge til trykker«. Hun begyndte at lære russisk hos en flygtet hvidgardist, hvorefter læseren tages med på hendes eventyrlige og barske ophold på seks år i Sovjetunionen som medarbejder ved Telegrafan i Leningrad og deltager i opbygningen af den første femårsplan.

Hun blev i 1942 illegal, da hun havde arbejdet med illegale kommunister for Komintern. Hun arbejdede for at hjælpe de internerede og illegales »røde enker«.

Agnes døde i 1984.

Den anden bog i bogen er Martin Nielsens fantastiske erindringer blandt andet om barndommens tre søjler: fattigdom, nøjsomhed og gudsfrygt. Det giver stof til eftertanke og taknemmelighed over de, der bekæmpede disse tider. Det er som at læse dele af Pelle Erobreren, hvis forfatter, Andersen Nexø, på et tidspunkt bad Martin om at »holde sig til prosaen«.

Et eksempel på Martin Nielsens klasse som skribent er hans kostelig humoristiske beskrivelse af sine kampe mod militæret, blandt andet i

»Landsorganisationen af revolutionære og konsekvente antimilitarister i Danmark«. Det var, da man kunne det med navne.

Bogen har nogle fine beskrivelser af situationen omkring Første Verdenskrig, revolutionerne i Sovjet og Tyskland, gode omtaler af årene med stormen på Børsen i 1919, kong Christian den 10.'s statskupforsøg i 1920, dannelsen af Danmarks Venstresocialistiske Parti i 1919 og året efter Danmarks Kommunistiske Parti, Storlockouten i 1921 og generalstrejken i Randers i 1922, hvor Martin var leder, ligesom der er nogle smukke vagabondbreve, a la Jack London, fra Martins vagabonderen i 1927/28.

Senere i bogen er der en række fine fængselsbreve fra Vestre Fængsel og Horserød til både Agnes, Anton og Folketinget.

Trods der intet nyt er i det, er bogen utrolig god i gennemgangen af fascismens opblomstring i 30'erne og optakten til Anden Verdenskrig. Vi får et indblik kz-lejrenes opbygning allerede fra 1933, hvorom præsten Niemüller i 1937 skrev »Da de tog kommunisterne, sagde jeg ingenting. Da de hentede fagforeningsfolkene, var jeg tavs. Jeg undlod at protestere, da de tog jøderne og socialdemokraterne. Da de tog mig, var der ingen til at protestere«. En alvorlig husker!

Bogen har en række fine artikler og taler af Martin Nielsen, blandt andet den kendte leder fra Arbejderbladet 1. oktober 1938 »Krigen er sikret«. Spåmand eller marxistisk analyse?

I maj 1939 fik Agnes og Martin sønnen Anton. To år efter, den 22. juni 1941, blev kommunisterne arresteret, heriblandt Martin. Efter at have besøgt ham i Horserød med den lille Anton, blev denne sendt til Randers hos familien, og Agnes blev illegal.

Agnes så først Martin igen den 31. maj 1945. Da havde han været i kz lejren Stutthof og over befriernes Moskva.

Krigens børn

Dette afsnit er historien fra befrielsen i 1945 og frem til 1962. Det er om de årgange, der er født umiddelbart før eller under krigen. »Mørklægningsbørn« eller »Nedrulningsbørn«, som de også blev kaldt. Det er Antons historie om »de der har taget parti«, primært hans egen historie fra lærlingearbejdet og fagligt arbejde samt tiden i Civilforsvaret, hvor han blev smidt ud. Meget underholdende.

Den starter gribende med modtagelsen af hans far fra Stutthof. Familien flytter til arbejderkvarteret Bispebjerg, hvorfra Anton med en humor og sarkasme skildrer sin opvækst med gadekampe, juletræskrige og hetz mod »de rødes børn«. Vi får her oprullet et persongalleri uden lige, blandt andet det jødiske ægtepar, der både var medlem af DKP og Den jødiske Jordfond, der skulle købe jord til oprettelse af kibbutzer i Palæstina. Alt medens »den lille skrivemaskines klapren« fortalte, at faren forsøgte at »skrive sig tilbage til livet«.

Korea-krigen bryder ud og nye tæsk deles ud. I 1952 tager familien til Sovjet, via Leningrad, revolutionens vugge og Agnes gamle arbejdsplads, til rekreationshjemmet De Røde Sten i bjergene i Kaukasus. På turen møder den 13-årige Anton Stalin til flyopvisning og den berømte ryttergeneral Budjonnyj på galopbanen, ligesom han ser tv for første gang i sit unge liv. Man fornemmer storheden.

Efter endt skolegang melder han sig ind DKU, der »blev vort andet hjem«. Det betød aktivitet døgnet rundt, inklusiv skoling med eksamen. Bogen er yderst interessant og underholdende omkring denne periode. Han kommer med på ungdomsfestival i Warszawa med over 1000 danske deltagere i 1955, kort før han kommer i murerlære. Året efter bryder helvede løs med, en godt beskrevet, opstand i Ungarn, hvor Anton blandt andet gik vagt på Land og Folks garagetag for at hindre pøblen i overgreb.

Første bind slutter med en personlig fremstilling af kampen om partiet omkring 1958, der blev Aksel Larsens sidste som kommunist. Efter kongressen udtalte den senere CIA-agent, at han havde »en sejr over kommunismen som mit personlige mål« og at »DKP har nu kun en opgave tilbage – det er at fjerne sig den politiske arena«. Det var ved at lykkes, da partiet og den nye formand Knud

Jespersen, »det bedste, der var hændt den kommunistiske bevægelse i efterkrigstiden«, ved valget i 1960 blev totalt udraderet parlamentarisk.

På 1958-kongressen rev enkelte partibøgerne itu, hvilket fik den DKU-delegerede Anton til at melde sig ind!

Trods valgnederlaget endte året godt for Anton. Han blev gift med sin Inger. Året efter fik de sønnen Morten. Senere kom »vort eget lille nye menneskebarn« Karen Ditte og Maya til.

En årsag til nederlaget var måske også partiets træghed. Da den første march mod atomvåben løb af stablen, var »DKP mildt sagt skeptisk« og »derved tabte vor bevægelse vigtige skridt«.

Et tab var også, at Martin Nielsen, som chefredaktør, efter en hård kamp mellem Land og Folk og chefen for hæren Hjalff, røg i fængsel og døde i 1962.

Og aldrig ender kampen

Dette bind er politisk samtidshistorie fra 1962 og frem til årtusindeskiftet, med vægten lagt på Anton Niensens og den kommunistiske bevægelses op og nedture. Om socialismens sammenbrud grundet »fejl i egne rækker og uvilje mod at rette dem« og den »nye verdensordens« indtog.

Bindet omhandler grundige og lærerige beskrivelser af de mange, ofte fantasifulde og inspirerende, kampe, som Anton og partiet deltog i. Mod bolig manglen, arbejdsretten, arbejdsløsheden og EF, samt kampen for freden og overenskomster, med et hav af muntre historier som eksempelvis historien om Kongens Foged, der mødte frem »for at vurdere værdien af vore sparsommelige ejendele« i forsøg på at inddrive en arbejdsretsbod.

I 1974 gik det fremad, og Anton Nielsen blev valgt til amtsrådet i Frederiksborg, blev lønnet partifunktionær og partiet kom i atter i Folketinget. Her vikarierede han fire døgn for Jørgen Jensen til dele af gruppens mishag. Til Knud Jespersen sagde Socialdemokraten Erling Jensen, »Tager I nu også bisedrenge med herind«. Vedrørende ansættelsen i partiet sagde Jespersen, at

»her bliver man, så længe Partiet ønsker det«. Ti år senere forlod Anton Nielsen dog pladsen i protest mod det faglige sekretariat.

I 1976 vedtog partiets 25. Kongres programmet med anti-monopolistisk demokrati, hvilke skabte uenigheder og blandt andre Carl Madsen blev ekskluderet. Anton blev valgt ind i Centralkomiteen.

Bogen har mange yderst personlige, og hårde vurderinger af folkene i disse fraktionskampe. Andre, som »Sømandsbossen« og for eksempel Anker Jørgensen, der ellers ofte hyldes, får også løbende velanbragte hug. Bogen illustrerer fint, hvorledes aktionsenhedens metode er et virkefuldt redskab, som dog konsekvent blev forrådt af de socialdemokratiske ledere.

Bogens eneste svage punkt er forfatterens manglede lyst eller evne til at forklare Sovjets og DKP's fallit. I forordet skriver han om Sovjets fald, at »årsagen var til dels fejl i egne rækker – og uvilje mod at rette dem – hvilket igen førte til et stivnet samfund uden den nødvendige fremdrift«. Hvilke fejl og hvorfor uvilje forklares ikke, ligesom vi ikke får svar på, hvorfor en befolkning, der i cirka 70 år var skolet i marxisme, passivt så røverkapitalismen tage over.

Anton Nielsen er derimod fortræffelig i sit opgør med Ole Sohn og »fornyerne«. Læseren får Land og Folk-citatet med Sohn, »Jeg har også væmmes og hadet begrebet kommunist«. Efter flere tragikomiske indslag om opløsningen kan vi læse, at Anton og hustruen Inger melder sig ud af partiet 1. maj 1990. I samme måned opløstes DKU, »en skammens dag«, ligesom »jagten gik ind på kommunisterne« i DKP.

Han er medstifter af KPID, for hvis blad Kommunist han bliver redaktør, indtil han i 2003 forlader redaktionen efter uenigheder.

Ud og hjem

Bogen har nogle gode rejsebreve fra forfatteren, da denne med hustru tager med den transsibiriske ekspres »Tolstoj« til Beijing i midten af firserne og igen i 1995. Her får læseren, ud over rejseskildringerne, en præcis analyse af dagens Kina som værende kapitalistisk. Hans far talte på KKP's kongres i 1956 og

hilste der på Mao Tsetung. Der var rendt meget vand i Yangtze floden siden dengang.

Underholdende er også Anton Nielsens beretninger fra Polen og DDR. Ufatteligt at DKP ikke tidligt kunne se forfaldet og revisionismen. Polakkerne var arbejderaristokrater, der nægtede at møde danske arbejdere, og i DDR havde man »et ideologisk underskud«, der gjorde befolkningen »til passive tilskuere«.

Anton tegner et fint portræt af DDR's Honecker, som var en »ærlig kommunist« i modsætning til afløseren Krenz, »en stræber og medløber«.

Vi får historien om den danske modstandsmand, Villy Mørk Jensen, der sad fængslet sammen med Honecker i Brandenburg-Görden Tugthus og var den sidste, der mødte ham i cellen inden hans udvisning til Chile. Honeckers sidste ord til Mørk var, »det værste, vi gjorde i DDR, var at opdrage befolkningen til at overlade det hele til staten«.

Karl Liebknecht skrev engang, at »Nederlag må analyseres med Marx' metode«. Gjorde Honecker det? Gør Anton?

Anton mener, der skete en kontrarevolution i Sovjet, og gennemhegler Gorbatjov, der i 1991 fyrede sig selv og opløste SUKP. Som Aksel Larsen og Ole Sohn mente Gorbatjov, at »Min ambition var at likvidere kommunismen, diktaturet over hele folket'«.

Bogen har gode beskrivelser af situationen efter sammenbruddet.

Den har også gode rejsebrev fra Beograd, hvor forfatteren deltog i Serbiens Socialistiske Partis fjerde kongres. Her får NATO's masse mord et rimeligt fur.

Læseren underholdes senere med en tur til Nordkorea, der havde »en persondyrkelse, som reducerer dyrkelsen af såvel Stalin som Mao til det rene ingenting«. Deprimerende læsning.

Vær årvågne

I 2001 blev forfatteren formand for Horserød-Stutthof Foreningen og senere for den antifascistiske forening FIR's danske afdeling.

Trods krig og oprustning, borgerlig regering og svækket kommunistisk bevægelse er Anton fortrøstningsfuld og slutter bogen med »Mit største ønske er, at kommunisterne – organiserede som partiløse – lægger alle uoverensstemmelser til side. Vi kan ikke bruge dem til noget! Tværtimod er de en hindring for fremtiden«.

Trods uenigheder med forfatteren omkring især Sovjet og Serbien, kan denne signatur kun tilslutte sig.

Anton Nielsens to bind bør stå i alle progressives hjem, med pligt til at låne dem ud. Bedre indsigt i classesamfundets mekanismer og historie findes ikke. Dertil kommer livsbeskrivelser så gribende og smukke, at de er uden for kategori.

Anton Nielsen er ikke bare en klassekæmper af den sjældne slags. Han forstår også agitatorens rolle, »at sælge varen«, så man bliver klogere og berørt.